

Bocskai István (1557–1606) a szabadhajdúkkal összefogó bihari nagyúr. A Habsburgok elleni első, 1604–1606-ig vívott nemzeti győzelmes szabadságharcunk vezére. 1605-től Erdély, majd Magyarország választott fejedelme. A szabadhajdúkat 1605-ben letelepítő fejedelem nemzeti történelmünk legnagyobbjai sorába emelkedett.

Kismarja szabad mezőváros ezüst pecsénymomója. Pecsételőlappján adományozója: a trónusán ülő, kismarjai előnevű Bocskai István. Mellette fejedelmi jelvényei: buzogány és szablya. Körirata: „Istenért és a Hazáért 1606.” A 398 éve alkotott, 4 cm átmérőjű remekmű a kiváltságot Kismarja Bocskainak példamutató kultuszát bizonyítja.

Hajdúfőveg nemezből. XVI. sz. Hajdúnánás, Csujakerti épen maradt sírlelet. 1923. Karimájának két oldala függőlegesen vágott. A korabeli ábrázolásokon szembetűnő: a háborúban ilyen főveget viseltek nemcsak a szabadhajdúk, a fejedelem is.

Írta és a képeket válogatta: Masits László

Erdélynek egykori végvára Nagykeréki, ahonnan a szabadságharc indult. A „derekas erősségnek” említett várat – amint Bocskai 1604-ben írta – a császár meghatalmazottja: „...Váradot, Debrecent és Kerekinek az várássát, ...igirte volt praedául.” 1604. október 3–5 között a császáriak a várat megostromolták. De a vár hadinépével vállvetve küzdő 300 köleséri hajdú Cypriano Concini alezredes csapatait széjjelszórta. Az „ellenség veszteséggel és szégyennel elvonult... megfélemlítvén a hajdúktól.” A törökök 1660-ban Nagykeréki várát is elfoglalták. A hét és fél évszázados múltú mezővárost feldúlták. A képen látható földszintes, hengeres saroktoronyú, kúttal ellátott négyszegletes, pusztulásra ítélt várkastélyát műemlékvédők 1959–62 között társadalmi összefogással mentették meg.

Gyalogos hajdú (XVI. sz.) Nemezfővege tollas. Vállán darócköponyeg, nadrágja szűk, lábán bocskor. Fegyverzete: puska, harci balta, kard vagy szablya, lándzsa. Az ellenség neves hadvezérei is elismerték: a hajdúk az éhséget, a hideget, a hőséget, a háború fáradalmait, szenvedéseit erőfeszítés nélkül tűrték. Tisztjeiket maguk választották.

Bocskai-j

A hajdúszoboszlói lovas hajdúk fecskefark alakú hadi zászlajának közepe. Jobb lapján a szabadságharcban küzdők jelképes ábrázolása. A szablyával támadó párduc, azaz a hajdú párbaírt vív a császári zsoldost jelképező páncélos lovassal.

A törökkel vívott élethalálharcra emlékeztet számos településünk címere is. Hajdúnánás város 1786. évi címerpajzsa vörös ruhás hajdúvitézt ábrázol kivont szablyával, bal kezében levágott török fővel. Török fő látható: Hajdúdorog, Derecske, Gáborján, Komádi, Szerep, Tépe címerein is.

Hajdúk kardokkal, sípszóra járt tánca Kapronca váránál. Esztergom ostrománál feljegyezték: az ellenség megcsúfolására heves tüzelés közben a hajdútáncot járták. Az erdélyi hajdútánc dalszövegéből: „Nosza, hajdú, firge varjú, / Járjunk egy szép táncot! / szájod mondjon, lábod járjon / Egy katonatáncot.”

Jubileum

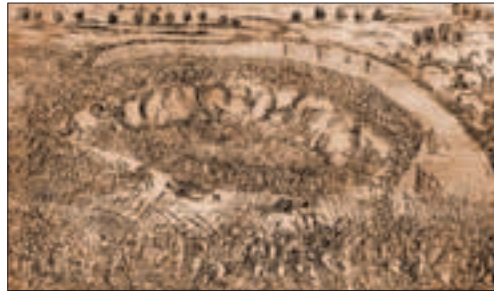
Az 1538-ban Debrecenben alapított Református Főiskola és a hazai testvérintézmények diákjai külföldi tanulmányútjuk után hazajöttek. Az égő országba. A prédikátorok a forradalmasító erejű protestáns eszmerendszer hirdetésével egyidejűleg a háborúban a tábori élet viszonyosságait is vállalták.

Utrecht egyetemének emléktáblája magyarországi diákjainak halálját hirdeti.

Hajdúszoboszlói lőréses, bástyával védett református templomerőd maradványai. XVI. sz. A várost 1660-ban megtámadó Szejadi török basa az ostromot túlélte férfiakon bosszút állt. A levágott, szalmával megtöltött fejeket szekérszámra vitette el a szultán iránti hűségének bemutatására.

A korabeli rézkarcon ábrázolt álmosd-bihardiőszegi csata a szabadságharc nyitánya. Bocskai katonai erejének növelésére bizalmas tárgyalást kezdett a császári sereg öt hajdúkapitányával. Az általuk vezetett mintegy 2500 hajdút zsold ígéréssel és „magyar szívükre” hivatkozással a maga oldalára állította. Valamennyien október 14-én este fel is esküdtek: „...ídes Hazánknak, ...az egy Igaz Hitnek megoltalmazására...” Ezután Bocskai 1604. október 15-re virradóan Álmosd-Bihardiőszeg között hajdúi élén rajtaütött Baptista Petz ezredes hadoszlopán. A hajdúknak félelmetes „Hujj! Hujj! Rááá!” csatakiáltását öldöklő kézitusa követte. Nyolcszor megújított támadásukkal az ellenséget futásba kergették. Zömük a közeli mocsarakba veszett. Parancsnokukat is elfogták. Tény: „Magyarországon idegen seregen ennél nagyobb vereség már régen nem esett.” A hajdúk birtokába jutott az egész Partium s a Tiszántúl egy része. Bocskai 1604. október 18-án hajdúi élén bevonult Debrecenbe a zsákmányolt hadi zászlókkal, bihari nagy győzelmének hirdetőivel.

Bocskai István latin nyelvű adománylevele a hajdúk részére. Korpona, 1605. Az adománylevélbe foglalt címerleírás barokk latin-ságával éppúgy beszél, mint bármilyen táblakép. A nemesi címer motívumai: a lobogó láng és a nap az 1604. október 15-én hajnalban véget ért álmosd-bihardiőszegi győzelmes csatát jelképezi.

Giorgio Basta (1550–1607): hadvezér, a magyarországi császári hadak főparancsnoka. 1602-től Erdély kormányzója. A vagyonos nemeseket koholt vádakkal többnyire titokban kivégeztette. Az európai országokban toborzott becstelenséget, fizetetlen zsoldosainak rémtetteit borzalmas leírások tanúsítják.

A császári zsoldosok, a török martalócok dúlása és a járványok nyomán az egykor virágzó Erdélyben fakéregből sütötték a kenyeret. Az éhenhaltak száma felbecsülhetetlen. Az állathibány miatt a jobbágy magát fogta az ékébe, a „Básta szekerebe”.

Nagykeréki 257 év után megtalált harangja. A török martalócok 1660-ban a mezőváros református templomának 125 kg súlyú harangját is elrabolták. Magyar katonák 1917-ben a Töröcsvári-hágóhoz közeli Cimpulungban találták rá. Felirata alapján szállították vissza Nagykerékibe, ahol azt újból felszentelték.